

Latviešu Ārstu un Zobārstu Apvienība

The Latvian Medical and Dental Association

Latvijas Republikas Valsts prezidentam Egilam Levitam
Latvijas Republikas Saeimas priekšsēdētājam Inārai Mūrniecei
Latvijas Republikas Saeimas deputātiem
Latvijas Republikas Ministru prezidentam Krišjānim Kariņam
no Latviešu ārstu un zobārstu apvienības (LĀZA)

22.11.2021.

atklātā vēstule par Latvijas 2022. gada valsts budžetu

Latviešu ārstu un zobārstu apvienība (LĀZA) visupirms vēlas izteikt vislielāko apbrīnu par veselības aprūpē strādājošo gara spēku un izturību, strādājot pandēmijas apstākļos valstī, kur viņu darbs jau gadiem netiek atbilstoši novērtēts. Veselības ministrija visai optimistiski par nākamā gada nozares budžetu saka: tas ir “solis veselības aprūpes pieejamības virzienā”. Domājot pragmatiski nevis populistiski, jāsaka, ka nākamā gada nozares budžets ir “solis tuvāk bezdibēnim”. Pandēmijai sākoties, bija daudz spriedumu par to, ko tā mums visiem mācīs, kā iziesim no tās gudrāki, nekā tajā iegājām, kā iemācīsimies novērtēt patiesās dzīves vērtības un visaugstāko no visām – veselību un dzīvību. Ilūzijas palikušas tur, kur paliek ilūzijas. Latvijas valsts 2022. gada budžeta projekts tam ir vistiešākais apliecinājums – veselības aprūpei kārtējo reiz līdzekļu nepietiek, bet papildus piešķirtais finansējums ir mazāk nekā piektā daļa no Veselības ministrijas pieprasītā. 2021. gadā valsts budžets bija 10.765 miljardi, veselības budžets - 1.4 miljardi, 2022. gada valsts budžets - 12.4 miljardi, veselības budžets 1.38 miljardi, jeb no budžeta tikai 11.1 % (pēc PVO ieteikumiem jābūt 14%). Tas ir pretrunā jebkādam godīgumam un saprātam pēc mediķu absolūtās upurēšanās valsts labā COVID epidēmijas laikā.

Šķiet, tā jau tagad ir tradīcija – nozari badināt. Bet to, ka tādējādi “badināta” ir visa sabiedrība, redz tikai tie, kas seko līdž saslimstības un mirstības rādītājiem. Nav jābūt gaišreģiem, lai saprastu, ka nākamais gads būs pandēmijas turpinājuma vai tās seku gads, abos gadījumos tas būs smags gan nozarei, gan iedzīvotājiem. Valdība un likumdevēji, veidojot 2022. gada budžetu, ir aizmirsuši, ka ignorējošā attieksme pret šo faktu vistiešākā veidā skars cilvēku pamattiesības – tiesības uz veselību. Bet kvalitatīvu un pieejamu veselības aprūpi var nodrošināt tikai tad, ja nozarē strādā kvalificēti, motivēti un nepārguruši darbinieki.

Patlaban nav vairs noslēpjams fakts, ka Latvijā ir katastrofāls veselības aprūpē strādājošo trūkums, viņu finansiālais atalgojums par darbu augstas spriedzes apstākļos ir viens no zemākajiem Eiropā, viņu emocionālā un fiziskā pārslodze kopumā raksturojama ar vienu vārdu – izdegšana. Pirms 16 gadiem, 2005. gadā, Veselības ministrijas sagatavotajās pamatnostādņēs “Cilvēku resursu attīstība veselības aprūpē”, ir norādītas tikai četras galvenās problēmas nozarē, kuru risināšanai ir nepieciešama valdības politika. Viena no tām bija ārstniecības personu nepietiekamais skaits, otra – zema ārstniecības personu atalgojums. Kas mainījies Latvijā? Šajā jomā – nekas. Attieksmi pret nozari var tēlaini raksturot kā normāli nenormālu – šādu jēdzienisku nesavienojamību virtuozī Saeimai izdevās apvienot 2009. gada aprīlī, pieņemot grozījumus Ārstniecības likumā, papildinot to ar 53.1 pantu, kas noteica, ka ārstniecības personām var noteikt pagarinātu normālo darba laiku līdz 60 stundām nedēļā, bet samaksa par pagarināto normālo darba laiku ir tāda pati, kā par pamata darba laiku. Visām citām nozarēm, ja kāds nezina, virsstundu darbs tiek

apmaksāts dubultā. Krīzes laika risinājums aizmēza no dienas kārtības jautājumu par kadru trūkumu un nepietiekamu atalgojumu. COVID-19 vētra sašūpoja rāmos ūdeņus un atsedza patieso ainu.

Argumenti, kas tik pārliecinoši skan no pozīcijas budžeta veidotāju puses, ka veselības aprūpei jau tāpat ir paredzēts vislielākais pieaugums, liecina vien par pilnīgu neizpratni par veselības aprūpes kā nozares pastāvēšanas un funkcionēšanas pamatprincipiem, vai arī par ko sliktāku – nevēlēšanos saprast. Priekšvēlēšanu budžets – tieši tā to atklāti nosauca Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas priekšsēdētājs Mārtiņš Bondars (AP). Priekšvēlēšanu – tāpat budžets veidots ar domu “izpatikt” vēlētajam, papildīt kādas ļaužu grupas cerības. Paliek atklāts jautājums – kā cerības, bet atbildēts ir jautājums – veselības aprūpē strādājošo un arī visas sabiedrības kopumā cerības tās nav, jo mūsu visu lielākā cerība un arī vajadzība ir palikt un būt veseliem. Un COVID-19 laiks pierādījis un parādījis, ka ne vienmēr tas atkarīgs tikai no katra indivīda labās gribas un centieniem.

Šo vēstuli LĀZA kā sabiedriska organizācija, kas vieno ārpus Latvijas un Latvijā dzīvojošos un strādājošos veselības jomas speciālistus, raksta, lai sniegtu kaut nelielu morālu atbalstu Latvijas mediķu saimei un visai sabiedrībai. Latvijas Jauno ārstu asociācijas vadītājs Artūrs Šilovs savā runā portālā Delfi 15.11. norāda uz totālu ignoranci no visu Saeimas pozīcijas deputātu puses un sajūtu, ka politiķi izmanto mediķu bezizejas stāvokli, jo COVID laiks un milzīgā darba slodze neļauj domāt par nopietniem protestiem.

Jebkura veida izmantošana, ja tā saistīta ar kādas personas vai cilvēku grupas bezpalīdzīgu stāvokli, vienmēr ir tikusi uzskatīta par apkaunojošu rīcību. Budžeta veidotāju retorika, ka COVID skar visas nozares un visiem ir smagi, neiztur kritiku. Līdzīgi kā kara apstākļos – vienīgi tie, kas ir kaujas laukā, zina, ko tas patiesībā nozīmē – cīnīties par citu dzīvību, riskējot ar savu.

Paldies, veselības nozares ļaudis, par jūsu izturību, par domu skaidrību. Un paldies par tiem milzīgajiem upuriem, ko nācies nest daudzām mediķu ģimenēm!

Apstākļi ir jāmaina, ja Latvija grib nevis slīdēt pa straumi, bet uzņemties atbildību par savas medicīnas likteni un uzņemt kursu uz attīstību. Var pievest zirgu pie ūdens, bet nevar to piespiest dzert, ja tas nevēlas. Līdzīgi var teikt par Saeimas deputātu un valdības lēmumiem – var norādīt uz to, kas aplams, bet nevar piespiest aplamības labot.

LĀZA valde: Uģis Gruntmanis, Juris Lazovskis, Zaiga Alksne-Philips, Jānis Dimants, Kaspars Tūters, Ēriks Niedrītis, Daina Dreimane, Andis Graudiņš, Gundars Katlaps, Karīna Beinerte, Atis Bārzdīņš, Aleksandrs Kalniņš, LĀZA biroja vadītāja Latvijā Kamena Kaidaka.

Latviešu ārstu un zobārstu apvienību (LĀZA) dibināja no Latvijas izceļojušie mediķi 1947. gada decembrī Eslingenā (Vācijā). Šīs apvienības svarīgākais veikums bija kopības un atbalsta sniegšana svešumā nonākušajiem tautiešiem un viņu ģimenēm.

Šobrīd Latviešu ārstu un zobārstu apvienība (LĀZA) apvieno vienā organizācijā ārzemēs un Latvijā dzīvojošos ārstus un zobārstus, kā arī citus veselības nozares profesionāļus kopējam mērķim – visiem spēkiem veicināt veselības aprūpē un zinātnē iesaistīto studentu, rezidentu, ārstu un zobārstu izglītību un sadarbību, diasporas profesionāļu remigrāciju.

Latviešu ārstu un zobārstu apvienība (Latvian Medical and Dental Association)

Reģ. nr. 371653234; Juridiskā adrese: 2330 Innsbruck Pkwy Columbia Heights, MN 55421-2068, USA

laza@lazariga.lv, www.lazariga.lv